

Õiguskantsler

Inga Köster
Eesti Linnade Liit
inga@ell.ee

Teie 03.06.2014 nr

Meie 02.07.2014 nr 6-1/140853/1402899

Vastus

Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtuotsuste sundtäitmine

Lugupeetud härra Kirss

Pöördusite minu poole kirjaga, milles palusite vastust kahele küsimusele:

- „1. Millistel asjaoludel on ELL-l õigus pöörduda halduskohtusse oma liikmete ühiste huvide kaitseks?
2. Milline võiks ja saaks olla Riigikohtu poolt tuvastatud Põhiseadusega mitte kooskõlas oleva olukorra demokraatlik lahendamine?“

Teie pöördumine on ajendatud asjaolust, et Tallinna Halduskohus tagastas 05.07.2013 määrusega asjas nr 3-13-939 läbi vaatamatult Eesti Linnade Liidu kaebuse, milles palusite määrata trahv Riigikogu juhatusel Riigikohtu üldkogu 16.03.2010 kohtuotsuse asjas nr 3-4-1-8-09 (Tallinna Linnavolikogu 02.04.2009 taotluse menetlemine) täitmata jätmise eest ning määrata Riigikogule mõistlik aeg nimetatud Riigikohtu otsuse täitmiseks. Kohus märkis määruses mh, et „/.../ taotlust trahvimiseks jõustunud kohtulahendi mittetäitmise eest saab esitada halduskohtumenetluses tehtud lahendi peale. Käesoleval juhul ei ole tegemist halduskohtumenetluses tehtud kohtulahendiga, vaid Riigikohtule põhiseaduslikkuse järelevalve menetluseks esitatud taotlusega. Sellise Riigikohtu lahendi peale halduskohtule taotlust trahvimiseks esitada ei saa, kuna seaduses sellist võimalust ette ei näe.“

Õiguskantslerina täidan ma põhiseadusest ja seadusest tulenevaid ülesandeid. Nende hulka ei kuulu õiguslaste selgituste andmine, õiguslane nõustamine ega abstraktsetes küsimustes arvamuse avaldamine. Ka ei saa ma õigusemõistmisse sekkumise keelu (põhiseaduse § 146) tõttu anda hinnanguid kohtulahendite sisule, sh neis sisalduvatele seisukohtadele õigusnormide tõlgendamisel ja kohaldamisel. Seetõttu ei ole mul võimalik Teie esitatud küsimustele vastata. Nagu teate, reguleerivad isikute ühenduse (milleks on ka Eesti Linnade Liit) kaebeõiguse küsimusi halduskohtumenetluse seadustiku §-d 16 ja 44 ning kohaliku omavalitsuse üksuste liitude seaduse § 8. Nimetatud seaduste kohta õiguslaste selgituste andmine kuulub vastavalt Justiitsministeeriumi ja Siseministeeriumi pädevusse.

Kuidas kujundada Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse¹ käigus tehtud otsuste² täitmine, on eeskätt seadusandja oelda – kas usaldada õigustloova akti vastu võtnud (või

¹ Lisan, et mitmetes riikides põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse võimalus üldse puudub, nt Soomes.

² Teie esitatud küsimus viitab laiemalt „Riigikohtu poolt tuvastatud Põhiseadusega mitte kooskõlas olevale olukorrale“ – sellist olukorda võivad tuvastada ka teised kolleegiumid (nt halduskolleegium tuvastab haldusorgani

tegevusetuse korral vastu võtma kohustatud) organit, et see täidab austusest põhiseaduse ja õigusriikluse aluspõhimõtete vastu kõnealuse otsuse vabatahtlikult, või luua mingi täiendav mehhanism,³ et „motiveerida“ organit otsuse täitmiseks.⁴ Mõlemad lahendused on põhiseaduse valguses minu hinnangul põhimõtteliselt lubatavad. Mõistagi sõltub lõplik hinnang nende põhiseaduspärasusele n-ö detailidest. On põhjendatud eeldada, et õigusriigis põhiseaduslikkuse järelevalve kohtuotsuseid täidetakse. Seejuures ei ole välistatud ka tekkida võivad vaidlused või erinevad seisukohad, kas kohtuotsus on täidetud või kas see on täidetud n-ö piisavalt, saavutamaks põhiseadusega kooskõlas olevat olukorda.⁵ Seadusandjal lasub poliitiline vastutus, mis tähendab, et lõppastmes saab ja peab andma seadusandja tegevus(etus)ele hinnangu rahvas demokraatlike valimiste kaudu.

Nagu teate, on Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kohtuotsuste täitmine, õigemini nende osaline täitmata jätmine pälvinud hiljuti ka laiemat kõneainet (vt Riigikohtu esimehe [05.06.2014 kõne „Ülevaade kohtukorralduse, õigusemõistmise ja seaduste ühetaolise kohaldamise kohta“](#), [Ettekanne Riigikogu 2014. aasata kevadistungjärgul](#), õiguskantsleri [18.06.2014 kõne](#) Riigikogus).

Lõpetuseks lisan, et tegelen põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse käigus tehtud otsuste õigusmõju puudutava regulatsiooni laiema analüüsiga, sh küsimusega, kas ja milliseid sunnimeetmeid nende otsuste täitmise tagamiseks oleks põhiseaduse valguses võimalik kohaldada.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder

---

tegevuse (põhi-)seadusvastasuse), kuid tõlgendan Teie teist küsimust ülejäänud avalduse kontekstis, mis keskendub põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse käigus tehtud lahendile.

³ Kuigi tegu ei ole üheselt võrreldavate kohtumenetlustega, võib võrdlusena välja tuua, et nii Euroopa Kohtu kui ka Euroopa Inimõiguste Kohtu puhul on loodud lahendused kohtuotsuste täitmise tagamiseks (vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu art 260 ja Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokoll nr 14, millega muudetakse konventsiooni kontrollsüsteemi, art 16; nimetatud õigusakte täpsustavad alamalseisvad aktid).

⁴ Üheks selliseks „motivaatoriks“ on põhimõtteliselt ka riigivastutuse seaduse §-s 14 sätestatud võimalus taotleda kahju hüvitamist seadusandja tegevusetuse korral (vt RKHKo 02.03.2005, nr [3-3-1-92-04](#), p 14; 31.03.2014, nr [3-3-1-53-13](#)).

⁵ Ka Riigikohtu üldkogu 16.03.2010 otsuse asjas nr 3-4-1-8-09 osas on [Riigikohtu esimehe 05.06.2014 kõne Lisas 2](#) (st tegu ei ole kohtumenetluse tulemina kujunenud kohtukolleegiumi seisukohaga) märgitud, et otsus on täidetud osaliselt: „Alates 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu menetlemisest on püütud eristada kohaliku omavalitsuse üksuste poolt täidetavaid riiklikke ülesandeid, et tagada nende rahastamiseks vajalikud vahendid riigieelarves ning eristada need muudest eraldistest. Riigikohtu otsusele on tuginetud uue riigieelarve seaduse (513 SE) väljatöötamisel. Seadus võeti vastu 19.02.2014 ja jõustus 23.03.2014, riikliku ülesande kulude katmist puudutavad sätted jõustuvad 01.01.2017.“